

Mit sprog – min identitet

En udenlandsdanskers historie

Da jeg efter at have født vores første søn ringede til mine forældre i Danmark for at overbringe det glade budskab, havde jeg pludselig ingen ord at udtrykke mig med. Dette skyldtes ikke kun den emotionelle tilstand, jeg befandt mig i. Det var snarere en af de første oplevelser, jeg havde af det sprogtab, som jeg hidtil ubemærket havde været udsat for, siden jeg var flyttet til Holland. Jeg havde faktisk et helt hul i mit leksikon. Alle ord, som har med graviditet og fødsler at gøre, havde jeg først brugt aktivt i Holland, og derfor var de danske udtryk for jordemor, navlestreng, presseveer, livmoder og moderkage blevet fuldstændigt overskygget af de hollandske ord herfor.

Siden denne oplevelse er jeg gang på gang blevet konfronteret med dette sprogtab, som bliver større og større. Da jeg denne sommer var på et højskoleophold i Danmark, faldt jeg i snak med en anden deltager. Han spurgte mig, hvor jeg boede, og jeg forklarede, at jeg bor i Holland. Senere henne i samtalen sagde manden: »Du har da ellers lært at tale fint dansk!«. Jeg måtte altså se i øjnene, at jeg ikke bare af og til mangler ord til at udtrykke mig med, men at jeg også har fået en hollandsk accent. Jeg er meget bange for, at folk skal tro, at jeg har anlagt denne accent med vilje for at gøre mig interessant.

Denne angst hænger nok også sammen med en dybere liggende angst for ikke længere rigtigt at »høre til«. Ens tilhørsforhold til en gruppe bliver nemlig i allerhøjeste grad afgjort af ens sprogbrug (eller måske er det snarere omvendt: man tilpasser sit sprog til den gruppe man gerne vil høre til?). Selvom jeg nu har boet i Holland i over otte år og taler næsten flydende hollandsk, har jeg her også stadigvæk en smule accent, som gør at folk af og til spørger mig, hvad det er for en dialekt jeg taler. Jeg har altså ikke noget sprog, som jeg taler fuldstændigt flydende, og det kan af og til give en rodløs følelse. Jeg føler mig famlende og klodset, når jeg ikke kan udtrykke, hvad jeg vil. Når jeg kommer til Danmark, og der bliver brugt ord, udtryk og vendinger, som er opstået i sproget i de otte år, jeg har været væk, føler jeg mig af

og til som en, der har været udelukket fra legen, en udenforstående. Den samme følelse har jeg også tit i Holland.

Min mand påstår, at jeg er meget sødere, når jeg taler dansk, end når jeg taler Hollandsk. Jeg lyder ikke bare sødere, jeg *er* det også, siger han. Mon det virkelig er sådan, at der hører en personlighed sammen med det sprog man taler? Jeg tror, der er noget om det, han siger. Mit hollandske jeg er nok anderledes end mit danske jeg. Danskerne har for eksempel et meget udviklet demokrati, når det gælder alles ret og pligt til at sige noget i en gruppe. I Holland er det i højere grad de stærkes ret der gælder. I min iver efter af tilpasse mig har jeg efterhånden lært at indrette mig herunder. Så når vi holder kaffepause på mit arbejde, er det ikke længere mit danske jeg, der taler, men mit hollandske. Jeg taler som en hollænder og føler mig også virkelig hollandsk. Jeg tilpasser min stil, mit stemmeleje, mit ordforråd, mit verbale og non-verbale sprog. Omvendt skal jeg jo lige vænne mig til at holde kaffepause på dansk, når jeg er i Danmark. Her skal man jo give andre lejlighed til at sige lige så meget som en selv, for ellers er man for dominerende. Og ikke nok med det. Man er faktisk forpligtet til at udfylde sin del af taletiden, for ellers er man sær.

Jeg må også understrege de positive sider af min tilstand. Det er jo en enorm rigdom at have to sprog at udtrykke tanker og følelser på. Kun gennem sproget kan man lære en anden kultur at kende i bund og grund. Vi opdrager nu vores børn med de samme to sprog, og det er en rørende oplevelse at følge med i, hvordan de allerede i en meget ung alder begynder at eksperimentere med sprogene. Allerede da de kunne udtale deres første danske ord, havde de følelsen af, hvordan et sprog kan bruges til at skabe samhørighed. Hvis der er noget, de vil opnå hos mig, taler de dansk til mig. (I begyndelsen var jeg deres »mama«, men nu er jeg deres »mor«.) De ved, at det kan blødgøre mig at blive talt til på det sprog, som kun er vores sammen, og som ingen omkring os kan forstå. Sammen med mine børn oplever jeg igen mit modersmål som helt og aldeles mit. Jeg indser, at det danske sprog og min danske identitet ligger meget dybt. Hvor længe jeg så end bliver boende i Holland, vil grundlaget altid være dansk. Mit sprog og min identitet kan blive overskygget af et andet sprog og en anden identitet, men det kan aldrig udviskes.

Charlotte Gooskens